

Avizul Comitetului Economic și Social European privind munca decentă în lanțurile de aprovizionare globale

(aviz din proprie inițiativă)

(2016/C 303/03)

Raportor: doamna Emmanuelle BUTAUD-STUBBS

La 21 ianuarie 2016, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă pe tema

„Munca decentă în lanțurile de aprovizionare globale”

(aviz din proprie inițiativă).

Secțiunea pentru relații externe, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 19 aprilie 2016.

În cea de a 517-a sesiune plenară, care a avut loc la 25 și 26 mai 2016 (ședința din 25 mai 2016), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 188 de voturi pentru și 1 vot împotriva.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Chestiunea muncii decente în lanțurile de aprovizionare globale, cum ar fi cele pentru textile – confecții și încălțăminte, produse electronice, minerale și industria agroalimentară este, într-adevăr, o problemă crucială pentru toți actorii publici și privați implicați la nivel național și internațional în gestionarea lanțurilor de aprovizionare.

1.2 Comitetul Economic și Social European (CESE) și-a adaptat procedurile interne pentru a fi în măsură să își elaboreze avizul înainte de cea de a 105-a sesiune a Conferinței Internaționale a Muncii (CIM) de la Geneva cu privire la chestiunea muncii decente în lanțurile de aprovizionare globale.

CESE recomandă:

1.3 Comitetul solicită Comisiei Europene să adopte o strategie cuprinzătoare și ambițioasă, cu scopul de a promova munca decentă în lanțurile de aprovizionare globale prin intermediul tuturor politicilor sale interne (acces la achizițiile publice ale UE, etichetare etc.) și externe (comerț, dezvoltare, politica de vecinătate etc.).

1.4 Adoptarea unui limbaj comun, a unor definiții comune și evaluarea datelor statistice existente de către diferitele părți interesate: OCDE, OIM⁽¹⁾, OMC, Comisia Europeană, Banca Mondială și FMI, cu scopul de a evita confuzia și interpretările eronate, precum și elaborarea unei politici coerente de către organismele publice implicate, cu diferite competențe, în acest domeniu.

1.5 Luând în considerare Principiile directoare ale ONU privind afacerile și drepturile omului, va trebui să recunoaștem și să promovăm cele mai bune practici și inițiative disponibile în setul de instrumente existent: Orientările OCDE pentru întreprinderile multinaționale, Orientările sectoriale ale OCDE privind diligența necesară (textile și confecții, minerale, agricultură și finanțe), ajutorul pentru comerț, schemele financiare pentru compensarea prejudiciului, codurile de conduită, etichetele, standardele și instrumentele de autoevaluare. Scopul este acela de a pune în aplicare o politică treptată, coerentă și durabilă de gestionare responsabilă a lanțurilor de aprovizionare.

⁽¹⁾ Organizația Internațională a Muncii.

1.6 Promovarea unor abordări practice și adecvate, bazate pe risc, care vor lua în considerare natura specifică a lanțului valoric global și a lanțului de aprovizionare global (organizare liniară sau modulară, simplă sau complexă, scurtă sau lungă).

1.7 Pe baza unei evaluări a practicilor existente, promovarea implicării tuturor părților interesate, prin implicarea actorilor publici și privați, a partenerilor sociali, a ONG-urilor, a experților etc., cu scopul de a dezvolta cel mai bun portofoliu de acțiuni inspirate de orientările OCDE pentru identificarea riscurilor, pentru prevenirea și atenuarea acestora și pentru comunicarea și raportarea cu privire la planul de acțiune. Măsurile implicate în planurile de acțiune ar putea include măsuri legislative și fără caracter legislativ deopotrivă, cele mai bune practici, stimulente financiare, accesul la formare, precum și consolidarea capacităților pentru dialog social și sindicate.

1.8 Promovarea unei reflecții specifice cu privire la tipul de instrumente de transparență care ar putea fi introduse, cu scopul de a informa consumatorii finali cu privire la condițiile sociale de producție.

1.9 Viitoarea conferință a OIM ar trebui să analizeze posibilitatea ca această organizație să își asume un rol activ, asigurând condiții decente de muncă de-a lungul lanțurilor de aprovizionare globale și luând în considerare crearea și ulterior adoptarea unor instrumente relevante și adaptate care, datorită implicării părților interesate, să contribuie la îmbunătățirea efectivă a condițiilor de muncă.

2. Chestiunea muncii decente în lanțurile de aprovizionare globale: definiții, context și mize

2.1 Definiții

2.1.1 **Lanț valoric global** (LVG): acest concept a apărut la mijlocul anilor 1990 și descrie „întreaga gamă de activități necesare pentru a aduce un produs de la stadiul de concepție, la proiectare, materiile sale prime și produsele intermediare, comercializarea acestuia, distribuția și serviciile pentru clienții finali”⁽²⁾.

Menirea lanțurilor valorice globale este să favorizeze „modernizarea procesului” (producătorul adoptă o tehnologie mai bună pentru a îmbunătăți eficiența) și „modernizarea funcțională” (capacitatea unui producător de a dezvolta abilități de proiectare, branding și marketing). Cu toate acestea, o serie de exemple arată că nu se întâmplă întotdeauna astfel.

Chestiunea gestionării durabile și responsabile a lanțurilor valorice globale este prioritară pe agenda internațională (OCDE, OIM, G7, G20, UE, ONU), având în vedere că schimburile comerciale și investițiile crescând la nivel mondial au loc prin lanțurile valorice globale și că externalizarea și coordonarea transfrontalieră a producției globale de către firmele cu funcție nodală (*lead firms*) au efecte sociale semnificative. Unele dintre acestea sunt pozitive: de exemplu, locuri de muncă mai bine plătite, o mai mare inserție profesională a femeilor, crearea de locuri de muncă care să permită inserția profesională, dezvoltarea abilităților și difuzarea cunoștințelor și a tehnologiei. Altele reprezintă un motiv de îngrijorare, cum ar fi munca precară, condițiile precare de muncă (inclusiv în domeniul sănătății și al securității la locul de muncă), lipsa de drepturi sociale (inclusiv lipsa de asigurare socială), precum și încălcarea drepturilor omului și a drepturilor fundamentale ale lucrătorilor.

Acest lucru conduce la dezvoltarea și punerea în aplicare a diverse instrumente la nivel național și internațional, cum ar fi convențiile OIM, orientările OCDE sau Principiile directoare ale ONU privind afacerile și drepturile omului (conform, de asemenea, punctului 2.3.3) și cadrele politice, cum ar fi Agenda pentru dezvoltare durabilă pentru 2030⁽³⁾ și Agenda pentru acțiune de la Addis Abeba privind finanțarea pentru dezvoltare⁽⁴⁾, menite să susțină respectarea standardelor de muncă și promovarea muncii decente, precum și dezvoltarea în continuare a comerțului, a investițiilor, a sectorului privat și a lanțurilor de aprovizionare.

⁽²⁾ www.globalvaluechains.org/concept-tools

⁽³⁾ http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E

⁽⁴⁾ http://www.un.org/esa/ffd/wp-content/uploads/2015/08/AAAA_Outcome.pdf

2.1.2 Lanț de aprovizionare global (LAG): un lanț de aprovizionare global este alcătuit din organizațiile, resursele și procesele interdependente care creează și furnizează produse și servicii către clienții finali. Ca atare, acesta face parte din lanțul valoric global dedicat aprovizionării și nu concepției sau distribuției mărfurilor sau a serviciilor.

O discuție generală privind munca decentă în cadrul lanțurilor de aprovizionare globale va avea loc la sesiunea din iunie 2016 a CIM (organul decizional suprem al OIM). Această discuție este menită să ajute elementele constitutive ale OIM (de exemplu, guverne, angajatori și lucrători) să ajungă la o mai bună înțelegere a modului în care implicarea în cadrul lanțurilor de aprovizionare globale poate ajuta economiile naționale și locale să crească într-o manieră durabilă și favorabilă incluziunii, contribuind la crearea întreprinderilor și la creștere, precum și la promovarea locurilor de muncă de calitate și la respectarea standardelor de muncă. Prezentul aviz reprezintă contribuția CESE la această dezbatere.

2.1.3 Muncă decentă: concept formulat de elementele constitutive ale OIM și adoptat de CIM în Declarația privind justiția socială pentru o globalizare echitabilă ⁽⁵⁾ – se referă la programele naționale și locale puse în aplicare cu scopul de a atinge patru obiective strategice:

- promovarea creării de locuri de muncă, a dezvoltării abilităților și a mijloacelor de existență durabile;
- garantarea drepturilor la locul de muncă, în special pentru lucrătorii defavorizați și săraci;
- extinderea protecției sociale pentru bărbați și femei, cu scopul de a oferi compensații corespunzătoare în cazul veniturilor pierdute sau reduse, și accesul la asistență medicală adecvată;
- promovarea dialogului social prin implicarea organizațiilor puternice și independente ale lucrătorilor și ale angajatorilor.

În calitate de organism de standardizare la nivel mondial, OIM a adoptat o serie de convenții relevante pentru lanțurile de aprovizionare globale. Acestea includ standarde fundamentale (de bază) ale muncii (de exemplu, promovarea libertății de asociere și dreptul la negociere colectivă, promovarea nediscriminării la locul de muncă, precum și interzicerea muncii forțate și a muncii copiilor), precum și convenții în domeniul sănătății și siguranței la locul de muncă, inspecția muncii și altele. Țările care le-au ratificat sunt obligate să își alinieze legislația și practicile la aceste convenții. Mai mult, în conformitate cu Declarația din 1998 a OIM cu privire la principiile și drepturile fundamentale la locul de muncă ⁽⁶⁾, toate statele membre ale OIM sunt obligate să respecte și să transpună în legislație și în practică standardele de muncă fundamentale, chiar dacă acestea nu au ratificat convențiile relevante.

2.2 Structura și ponderea lanțurilor valorice globale și a lanțurilor de aprovizionare globale în comerțul internațional

2.2.1 Ponderea lanțurilor valorice globale în comerțul mondial a crescut rapid și, în conformitate cu OMC, OCDE, OIM și UNCTAD 2013 ⁽⁷⁾, reprezintă între 60 % și 80 % din comerțul internațional și peste 20 % din locurile de muncă la nivel global ⁽⁸⁾. Sectoarele vizate de astfel de componente organizatorice interdependente precum concepția, producția, distribuția și consumul, conduse de întreprinderi multinaționale, includ agricultura, industria (de exemplu, automobile, aeronautică, textile-confecții, jucării, electronice) și serviciile (de exemplu, centre de intermediere telefonică, tehnologia informației).

⁽⁵⁾ http://www.ilo.org/global/meetings-and-events/campaigns/voices-on-social-justice/WCMS_099766/lang-en/index.htm

⁽⁶⁾ <http://www.ilo.org/declaration/thedeclaration/textdeclaration/lang-en/index.htm>

⁽⁷⁾ http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2013_en.pdf

⁽⁸⁾ http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/-dgreports/-dcomm/-publ/documents/publication/wcms_368626.pdf

2.2.2 Formele și structurile acestor lanțuri valorice globale variază, de asemenea: unele dintre ele sunt destul de scurte (număr redus de activități), în timp ce altele sunt mai lungi, implicând legături economice, sociale și financiare între societăți înființate în țări numeroase și îndepărtate (din SUA, în UE și Asia). Potrivit lui Gary Gereffi⁽⁹⁾, există trei tipuri dominante de governanță: lanțuri valorice globale determinate de cumpărător și, în cele mai multe cazuri, de costuri (acesta este cazul lanțurilor valorice globale pentru confecții și încălțăminte) și de producători cu unele competențe tehnologice ale furnizorilor în țările în curs de dezvoltare, inclusiv proiectarea și inovarea (produse electronice).

2.2.3 Întrucât lanțul de aprovizionare global este o componentă a lanțului valoric global, el se bazează pe relația dintre cumpărători și furnizori și potențiali subcontractanți. Acest „lanț” poate fi modelat în diverse moduri: integrare pe verticală, lanțuri captive, governanța modulară a lanțului (principalii furnizori sunt capabili să funcționeze independent de întreprinderea nodală) sau lanțurile bazate pe piață (piețele de mărfuri).

2.3 *Gestionarea lanțului global de aprovizionare în strategia de responsabilitate socială a întreprinderilor (RSI): actori principali și set de instrumente*

2.3.1 Definiția UE a RSI recunoaște „responsabilitatea întreprinderilor pentru impactul lor asupra societății”⁽¹⁰⁾.

2.3.2 Ca urmare a unei serii de probleme întâmpinate în ultimii 20 de ani, în special în sectoare precum produsele electronice, articolele sportive și confecții, au fost identificate, în special de OCDE, următoarele chestiuni considerate critice pentru o gestionare durabilă de către o întreprindere multinațională, ca întreprindere cu funcție nodală (*lead firm*), a lanțului său valoric global și a lanțului de aprovizionare global:

- (a) identificarea riscurilor de încălcări majore ale drepturilor omului și ale drepturilor lucrătorilor, de daune aduse mediului și de corupție;
- (b) prevenirea apariției unor astfel de riscuri pe baza principiului diligenței necesare și punerea în aplicare a gestionării durabile printr-o evaluare a profilului de risc de țară și evaluarea individuală a riscului prezentat de furnizor⁽¹¹⁾;
- (c) atenuarea riscurilor prin politici coerente, solide și durabile în materie de RSI în ceea ce privește lanțul de aprovizionare: alegerea furnizorului, cerințe și contract cu furnizorii existenți, audituri sociale și criterii de modernizare pentru a evalua progresele realizate;
- (d) raportarea și comunicarea cu diferite părți interesate din cadrul întreprinderii, cum ar fi sindicatele, și din afara întreprinderii, de exemplu, ONG-uri sau administrația publică responsabilă cu sănătatea și siguranța la locul de muncă sau punerea în aplicare a convențiilor OIM privind îmbunătățirea gestionării durabile a lanțurilor de aprovizionare globale.

2.3.3 În prezent, o gamă largă de actori – numeroase organizații și organisme publice și private, naționale, europene și internaționale – desfășoară activități cu privire la aceste aspecte, în special după tragedia din Rana Plaza (Bangladesh), care a ucis peste 1 100 de angajați în 2013:

⁽⁹⁾ „The organisation of Buyer-Driven Global Commodity Chain: How US Retailers Shape Overseas Production Networks”, în „Commodity Chains and Global Capitalism” („Organizarea lanțului global de mărfuri determinat de cumpărător: modul în care distribuitorii din SUA modelează rețelele de producție de peste mări”, în „Lanțurile de mărfuri și capitalismul global”), Westport, 1994.

⁽¹⁰⁾ http://ec.europa.eu/growth/industry/corporate-social-responsibility_ro

⁽¹¹⁾ A se vedea, de exemplu, instrumentul de autoevaluare elaborat de Euratex și IndustriAll, cu sprijinul Comisiei Europene, pentru întreprinderile producătoare de textile și de articole de îmbrăcăminte din UE.

- (a) la nivel național, în plus față de măsurile legislative în domeniile acoperite de dreptul la o muncă decentă și de drepturile omului (de exemplu, Legea britanică din 2015 privind sclavia modernă, cu prevederi privind transparența în lanțurile de aprovizionare)⁽¹²⁾, guvernul și parlamentul, cu sprijinul partenerilor sociali, al părților interesate, cum ar fi ONG-urile, și cu sprijinul Punctului național de contact al OCDE dezvoltat și pun în aplicare diverse inițiative (de exemplu, planuri naționale de acțiune pentru afaceri și drepturile omului sau privind RSI, și altele, cum ar fi inițiativele recente, de exemplu, în Franța sau Germania, privind obligația de diligență);
- (b) la nivelul UE, au fost luate măsuri în diferite politici interne și externe, atât în cadrul unor parteneriate mai ample cu țările terțe, precum și prin intermediul unor inițiative sectoriale specifice. De exemplu, capitolele privind comerțul și dezvoltarea durabilă în acordurile comerciale și de investiții ale UE (recent negociate și puse în aplicare) includ angajamentul obligatoriu al părților de a respecta standardele de muncă fundamentale (inclusiv prin avansarea către ratificarea convențiilor fundamentale ale OIM și depunerea de eforturi pentru niveluri mai ridicate de protecție a muncii în mediu casnic), pentru a pune în aplicare în mod eficient convențiile OIM ratificate, precum și pentru a promova munca decentă, sistemele comerciale echitabile și practicile în materie de RSI. Acestea prevăd, de asemenea, instituirea unui mecanism de monitorizare din partea societății civile (în plus față de organismul interguvernamental), inclusiv din partea partenerilor sociali, pentru a supraveghea punerea în aplicare a acestor dispoziții și pentru a consilia părțile cu privire la chestiuni legate, printre altele, de comerț și de muncă. Preferințele tarifare pentru țările în curs de dezvoltare acordate în cadrul sistemului SPG+ acordă o eliminare completă a tarifelor cu privire la peste 66 % dintre liniile tarifare pentru țările vulnerabile care își asumă un angajament obligatoriu de a ratifica și de a pune în aplicare în mod eficient 27 de convenții internaționale de bază, inclusiv cele opt convenții fundamentale ale OIM⁽¹³⁾. De asemenea, UE pune în aplicare o strategie elaborată privind RSI, revizuirea Directivei 2013/34/UE privind raportarea extrafinanciară (chestiuni de mediu și sociale, drepturile omului, lupta împotriva corupției, diversitatea consiliilor de administrație ale întreprinderilor etc.); Pactul de sustenabilitate pentru Bangladesh (o inițiativă internațională condusă de UE având ca scop sporirea respectului pentru drepturile lucrătorilor, sănătatea și securitatea la locul de muncă și consolidarea standardelor de siguranță în sectorul confecțiilor în această țară)⁽¹⁴⁾; o nouă strategie comercială și de investiții a UE, inclusiv gestionarea responsabilă a lanțurilor de aprovizionare globale⁽¹⁵⁾, iar actuala Președinție (olandeză) a UE pune accent pe gestionarea responsabilă a lanțurilor de aprovizionare globale.
- (c) la nivel internațional, discuțiile și activitățile se desfășoară în cadrul OCDE [de exemplu, pregătirea Orientărilor privind diligența necesară referitoare la existența unui lanț de aprovizionare responsabil în sectorul articolelor de confecții și încălțăminte⁽¹⁶⁾, Orientările pentru întreprinderile multinaționale⁽¹⁷⁾, lansarea Orientărilor pentru lanțuri de aprovizionare agricole responsabile⁽¹⁸⁾], al ONU [de exemplu, Pactul mondial și Principiile directoare privind afacerile și drepturile omului⁽¹⁹⁾] și al OIM (revizuirea Declarației tripartite privind întreprinderile multinaționale și politica socială și pregătirea dezbaterii în cadrul CIM din iunie 2016 dedicată muncii decente în cadrul lanțurilor de aprovizionare globale).

Diverse inițiative private au fost puse în aplicare, fie permanent sau temporar, de exemplu, pentru îmbunătățirea sănătății și a siguranței în fabricile de confecții din Bangladesh, după catastrofa din Rana Plaza (Acordul privind siguranța împotriva incendiilor și siguranța clădirilor în Bangladesh)⁽²⁰⁾.

2.3.4 Toți acești actori publici și privați sunt implicați în elaborarea și punerea în aplicare a diferitelor instrumente care vizează îmbunătățirea condițiilor de muncă și a drepturilor la locul de muncă:

- regulamente, acte legislative, convenții;
- coduri de conduită;
- dialog social, inclusiv în context transfrontalier⁽²¹⁾;

⁽¹²⁾ <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2015/30/contents/enacted>

⁽¹³⁾ În 2011, CESE a adoptat un aviz cu privire la acest sistem: <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.rex-opinions.21735>

⁽¹⁴⁾ <http://trade.ec.europa.eu/doclib/events/index.cfm?id=1433> și <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1447>

⁽¹⁵⁾ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/october/tradoc_153846.pdf

⁽¹⁶⁾ <https://mneguidelines.oecd.org/responsible-supply-chains-textile-garment-sector.htm>

⁽¹⁷⁾ <https://mneguidelines.oecd.org/text/>

⁽¹⁸⁾ <http://www.oecd.org/daf/inv/investment-policy/rbc-agriculture-supply-chains.htm>

⁽¹⁹⁾ http://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf

⁽²⁰⁾ <http://bangladeshaccord.org/>

⁽²¹⁾ Acesta poate lua forma unor acorduri transnaționale de întreprindere (AIT), numite și acorduri-cadru internaționale (ACI). Pentru mai multe detalii, consultați Raportul de informare REX/443, pagina 8: <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.rex-opinions.35349>

- certificări în materie de RSI și răspundere socială;
- sisteme de finanțare pentru a compensa victimele;
- alte inițiative care implică mai multe părți interesate;
- programe de ajutor și de dezvoltare, inclusiv consolidarea capacităților (sănătatea și siguranța la locul de muncă, dialogul social, punerea în aplicare a convențiilor OIM etc.).

3. Evaluarea unor bune practici în două sectoare economice diferite

3.1 Lanțul de aprovizionare global în sectorul articolelor de îmbrăcăminte și încălțăminte

3.1.1 Lanțul de aprovizionare din industria articolelor de confecții și de încălțăminte acoperă o serie de actori și procese de producție. Regiunea Asia-Pacific este responsabilă de exporturi mondiale în valoare de 601 miliarde de dolari aferente articolelor de confecții, textile și încălțăminte, ceea ce reprezintă 60 % din totalul comerțului mondial, China având cea mai mare parte. Țări precum Bangladesh sau Cambodgia și-au intensificat specializarea în producția și exportul de confecții și încălțăminte cu 89,2 % și, respectiv, 77,4 % din totalul exporturilor de mărfuri în 2014 ⁽²²⁾. Acest lucru se datorează în principal unei creșteri bruște a salariilor în industria articolelor de îmbrăcăminte și textile din China, ceea ce a determinat cumpărătorii internaționali să caute noi furnizori în Asia.

În conformitate cu datele OIM ⁽²³⁾, în 2014, câștigurile medii au fost de mai puțin de 200 de dolari pe lună în majoritatea țărilor. Salarii minime lunare pentru lucrătorii necalificați în domeniul confecțiilor se aplică în China (până la 297 de dolari), Filipine, Malaysia, Indonezia (247 de dolari), Thailanda, Vietnam (145 de dolari), India (136 de dolari), Cambodgia (128 de dolari), Pakistan (119 dolari), Bangladesh (71 de dolari) și Sri Lanka (66 de dolari).

Principalele riscuri sunt lipsa unui salariu decent, munca forțată sau munca copiilor, relațiile industriale deficitare din cauza protecției precare a libertății de asociere și din pricina negocierii colective limitate, nivelul deficitar al sănătății și siguranței la locul de muncă, inspecția muncii insuficientă, sistemele subdezvoltate pentru riscuri profesionale, poluarea apei, expunerea la substanțe chimice, precum și exploatarea forței de muncă de sex feminin.

3.1.2 La 24 aprilie 2013, prăbușirea clădirii Rana Plaza din Bangladesh, folosită de fabrici de confecții, a provocat moartea a 1 136 de angajați, în principal femei. Amploarea accidentului, cauzat de repararea deficitară a clădirii și de lipsa ieșirilor de incendiu, a dus la o mobilizare excepțională a guvernelor (UE și statele membre, SUA, Canada, Norvegia), a organizațiilor internaționale (OIM, OECD și Banca Mondială), a părților interesate internaționale și locale, cu o gamă ambițioasă de acțiuni care vizează încurajarea măsurilor naționale pe termen scurt (compensații pentru familiile victimelor, inspectarea fabricilor de confecții și acțiuni corective, noi metode de audit, revizuirea legislației muncii), a măsurilor naționale pe termen mediu (de exemplu, dezvoltarea unor sindicate comerciale independente și consolidarea inspecției muncii), precum și a unor măsuri sistematice, cu scopul de a promova gestionarea responsabilă a lanțurilor de aprovizionare globale.

⁽²²⁾ http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/-/asia/-/ro-bangkok/documents/publication/wcms_419798.pdf

⁽²³⁾ *Ibidem*.

Graficul 1: Evaluarea progreselor înregistrate în sectorul confecțiilor din Bangladesh după prăbușirea clădirii Rana Plaza (ianuarie 2016)

- Acordul privind siguranța împotriva incendiilor și siguranța clădirilor în Bangladesh: semnat de 220 de cumpărători de confecții.
- Alianța pentru siguranța lucrătorilor din Bangladesh: înființată în mai 2013 de 26 de mărci, în principal din America de Nord.
- 341 de noi sindicate au fost create în sectorul confecțiilor din Bangladesh până în ianuarie 2016 (132 în 2014).
- Până în ianuarie 2016, au fost efectuate inspecții în 3 734 de fabrici de confecții pentru export, vizând siguranța structurală, protecția împotriva incendiilor și siguranța electrică.
- Au fost angajați 235 de noi inspectori ⁽²⁴⁾.
- Programul pentru condiții mai bune de muncă în Bangladesh: 38 de fabrici care furnizează confecții pentru 17 mărci și comercianți cu amănuntul.
- Compensarea victimelor: 24,1 milioane de dolari pentru 3 490 de cereri primite.

3.1.3 OCDE elaborează orientări privind diligența necesară referitoare la existența unui lanț de aprovizionare responsabil în sectorul de confecții și încălțăminte.

3.1.4 OIM, în cooperare cu donatori internaționali, guverne, lucrători și angajatori, pune în aplicare proiecte în sectorul confecțiilor (de exemplu, în Asia), cu scopul de a spori accesul la informații cu privire la salarii, condiții de muncă și relațiile industriale, pentru a îmbunătăți calitatea dialogului social privind standardele de muncă, consolidarea capacității partenerilor sociali și a mecanismelor de negociere colectivă, precum și asigurarea standardelor de muncă la nivel de fabrică ⁽²⁵⁾.

3.1.5 Comisia Europeană elaborează o inițiativă emblematică privind un lanț de aprovizionare durabil în sectorul confecțiilor, inclusiv planificarea comună, finanțarea coordonată, punerea în aplicare în comun a programelor, sensibilizarea consumatorilor etc.

3.1.6 Partenerii sociali ai UE din sectorul textilelor și al articolelor de îmbrăcăminte au elaborat o inițiativă comună, sprijinită de Comisia Europeană, care conține un instrument de evaluare a riscurilor privind RSI, relevant pentru lanțurile de aprovizionare globale. Inițiativa este în curs de finalizare, urmând să fie diseminată în rândul IMM-urilor și al altor părți interesate.

3.1.7 Președinția olandeză a UE dorește să analizeze mijloacele de consolidare a sinergiilor dintre politicile comerciale și de dezvoltare ale UE, pentru a contribui la durabilitatea lanțurilor de aprovizionare globale.

3.1.8 Domnul Gerd Muller, ministrul federal german pentru economie, cooperare și dezvoltare, a pus bazele unei alianțe specifice pentru „textile durabile”, la care participă principalii parteneri. La ultimul summit G7, acesta a prezentat o sinteză foarte concretă a situației: „Asumarea responsabilității ar costa un euro, un singur euro pe rochie, pe sacou sau pereche de pantaloni, pentru a ne asigura că munca grea din Bangladesh, Cambodgia sau Africa este răsplătită, iar copiii și croitoresele au oportunități în viață” ⁽²⁶⁾.

3.1.9 Proliferare a inițiativelor private înlesnește acumularea experienței și contribuie la schimbul de bune practici. Printre acestea se numără ICS (Inițiativa privind clauza socială), cu 22 de importanți comercianți cu amănuntul, cum ar fi Monoprix, Carrefour sau Casino, reprezentând o cifră de afaceri de peste 243 de miliarde EUR, care împărtășesc o metodologie similară pentru auditurile lor sociale, și BSCI (Inițiativa privind conformitatea socială în afaceri), lansată în 2003 de către FTA (Asociația pentru comerț extern), cu sediul la Bruxelles, cu peste 1 700 de comercianți cu amănuntul și importatori din 36 de țări, având relații de afaceri cu 30 000 de fabrici.

⁽²⁴⁾ „Progress in implementation, outcome of the Review meeting on the Sustainability Compact for Bangladesh” (Progresul în punerea în aplicare, rezultatul reuniunii de revizuire a Pactului de sustenabilitate pentru Bangladesh), 11 ianuarie 2016.

⁽²⁵⁾ http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/-asia/-ro-bangkok/-ilo-islamabad/documents/publication/wcms_363149.pdf

⁽²⁶⁾ http://www.bmz.de/g7/en/Entwicklungspolitische_Schwerpunkte/Menschenwuerdige_Arbeit/index.html

3.2 Lanțul valoric global și lanțul de aprovizionare global al produselor electronice

3.2.1 Conform studiului privind lanțurile valorice globale, realizat de Sturgeon și Kawakami⁽²⁷⁾, „valoarea articolele intermediare din sectorul confecțiilor pare să fie mult mai scăzută, raportată la valoarea comerțului cu bunuri de consum intermediar, decât cea a articolelor corespondente din industria produselor electronice și din cea a automobilelor”.

3.2.2 Lanțul valoric global al produselor electronice este unul dintre cele mai importante din sectorul bunurilor, cu peste 17 % din totalul bunurilor de consum intermediar în 2006, comparativ cu 2,7 % pentru produse chimice și materiale plastice și 1,9 % pentru componente de aeronave. Cele două țări lider în exportul de produse electronice intermediare sunt China/Hong Kong și Statele Unite.

3.2.3 Cei trei factori constanți care determină „modularitatea lanțului valoric” sunt următorii:

- întreprinderile nodale (*lead firms*) (îndeosebi în țările industrializate);
- producătorii cu care s-a încheiat un contract, care se ocupă de cumpărarea componentelor, de asamblarea plăcilor de circuite, de asamblarea finală și de testare, în principal în China, Taiwan și Vietnam;
- liderii platformelor, definiți ca fiind „întreprinderile care au avut succes în implantarea tehnologiei lor (sub formă de software, hardware sau o combinație a acestora) în produsele altor întreprinderi”.

Modularitatea acestui lanț valoric specific constă în codificarea și standardizarea principalelor procese de lucru, cum ar fi proiectarea asistată de calculator, planificarea producției, precum și inventarul și controlul logistic.

3.2.4 Produsele electronice de consum au cicluri scurte de viață, între trei și 18 luni, cu o durată scurtă de perimare. Prin urmare, furnizorii acestor produse se confruntă tot mai mult cu comenzi rapide de introducere pe piață. De exemplu, atunci când iPhone Apple a fost introdus în 2007, durata de introducere pe piață era de șase luni; în 2012, aceasta a scăzut la mai puțin de două săptămâni⁽²⁸⁾. Pentru producători și lucrători, aceasta reprezintă o provocare și este necesar să se dezvolte și să se pună în aplicare soluții pentru a o aborda.

În timp ce în unele întreprinderi s-a ajuns la un acord cu privire la orele suplimentare de lucru sau la munca în schimburi în sezonul de vârf și compensarea acestora în cursul anului, altele înregistrează o creștere substanțială a contractelor temporare și a angajării migranților sau a lucrătorilor prin intermediul agențiilor (de exemplu, în Mexic, în 2009, 60 % din forța de muncă în industria electronică era reprezentată de muncitori temporari, acest procent ridicându-se la 90 % în sezonul de vârf)⁽²⁹⁾. Acest lucru înseamnă adesea drepturi reduse pentru lucrători, cum ar fi salarii mai mici, lipsa asigurărilor sociale sau interdicția de a adera la sindicate. Soluțiile ar putea include, pe lângă legislația națională, acorduri la nivel de întreprindere și îmbunătățirea coordonării și a schimbului de informații între cumpărători și furnizori, permițând astfel o planificare mai bună a producției și angajarea de lucrători permanenți, mai degrabă decât temporari.

⁽²⁷⁾ „Was the crisis a Window of Opportunity for Developing Countries?” (Criza economică – o ocazie pentru țările în curs de dezvoltare?), Timothy J. Sturgeon, Momoko Kawakami, document de cercetare politică al Băncii Mondiale.

⁽²⁸⁾ http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/-ed_dialogue/-sector/documents/meetingdocument/wcms_345445.pdf

⁽²⁹⁾ http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/-ed_dialogue/-sector/documents/meetingdocument/wcms_317267.pdf

3.2.5 Aspectele legate de respectarea drepturilor omului și a drepturilor lucrătorilor din industria produselor electronice se extind și asupra problemei mineralelor provenite din zonele afectate de conflict și cu risc ridicat, cum ar fi regiunea Marilor Lacuri Africane⁽³⁰⁾. În urma adoptării unor acte legislative în SUA (Legea Dodd-Frank), Comisia Europeană a prezentat, în 2014, o propunere de regulament de stabilire a unui mecanism de autocertificare pentru importatorii de staniu, tantal, tungsten și aur pe piața UE, pentru a se asigura că veniturile din extracția și comerțul cu aceste minerale nu susțin conflictele armate locale. În schimb, obligația de diligență însoțită de alte măsuri ar trebui să contribuie la transparența de-a lungul lanțului de aprovizionare și să aibă un impact pozitiv asupra creării de locuri de muncă și asupra condițiilor de muncă în mine, cum ar fi sănătatea și siguranța la locul de muncă, nivelul veniturilor sau intrarea activității în circuitul legal. Acest lucru ar permite, de asemenea, o aprovizionare continuă din Africa, în loc să fie necesară orientarea spre alte regiuni din lume, care nu sunt afectate de conflict⁽³¹⁾.

3.2.6 OCDE a elaborat Orientările privind diligența necesară referitoare la existența unui lanț de aprovizionare responsabil în cazul minereurilor provenite din zone de conflict și din zone cu risc ridicat⁽³²⁾.

3.3 Lanțuri valorice globale și lanțuri de aprovizionare globale în alte sectoare

3.3.1 CESE ar dori, de asemenea, să sublinieze că lanțurile valorice globale și lanțurile de aprovizionare globale în alte sectoare, cum ar fi serviciile și industria agroalimentară, s-ar putea confrunta cu probleme în ceea ce privește condițiile de muncă, și în special sănătatea și siguranța la locul de muncă.

3.3.2 Sprijinul OIM pentru munca decentă în economia rurală⁽³³⁾ se concentrează pe trei domenii de acțiune prioritare: munca decentă pentru populațiile rurale defavorizate, marginalizate și vulnerabile, munca decentă pentru lucrătorii din mediul rural în lanțurile de aprovizionare, precum și munca decentă pentru lucrătorii din mediul rural pe plantații.

4. Contribuția CESE privind modalitățile de asigurare a unei munci decente în cadrul lanțurilor de aprovizionare globale

Având în vedere cea de a 105-a sesiune a Conferinței Internaționale a Muncii din iunie 2016 (Geneva), CESE ar dori să facă publică contribuția sa, aducând diverse recomandări cu privire la cele mai eficiente căi și mijloace de asigurare a unei îmbunătățiri a condițiilor de muncă ale lucrătorilor în întreprinderile-furnizor sau întreprinderile subcontractante implicate în capacități de producție în cadrul lanțului de aprovizionare global.

4.1 Clarificarea rolului fiecărei părți interesate

Rolurile și responsabilitățile fiecărei părți interesate ar trebui clarificate pentru a se evita confuziile:

- guvernele sunt responsabile de elaborarea, punerea în aplicare și respectarea legislației naționale sociale și a celei în domeniul muncii, de ratificarea și punerea în aplicare efectivă a convențiilor OIM, iar în cazul statelor membre ale Uniunii Europene, de asemenea, de transpunerea și punerea în aplicare a directivelor UE; de asemenea, este de datoria lor să furnizeze toate resursele administrative și financiare, inclusiv pentru inspecția muncii, pentru a asigura respectarea cadrului legal;
- organizațiile internaționale stabilesc standarde și elaborează inițiative globale, cu scopul de a promova standarde internaționale în domeniul muncii și comportamentul responsabil în afaceri. În acest context, documente cum ar fi Principiile directe ale ONU privind afacerile și drepturile omului (cadrul „Protecție, respect și remediere”) oferă indicații cu privire la rolurile și responsabilitățile principalilor actori;

⁽³⁰⁾ În octombrie 2013, CESE a adoptat un aviz privind importurile esențiale în UE, inclusiv minerale și materii prime: JO C 67, 6.3.2014, p. 47.

⁽³¹⁾ http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-157_en.htm

⁽³²⁾ <http://www.oecd.org/corporate/mne/mining.htm>

⁽³³⁾ http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/—ed_norm/—relconf/documents/meetingdocument/wcms_311653.pdf

- partenerii sociali sunt încurajați să se implice și să promoveze dialogul social privind standardele de muncă și condițiile de muncă, inclusiv în cadrul sectorului și în context transfrontalier, iar guvernele ar trebui să asigure că libertatea de asociere și de negociere colectivă este protejată și promovată în mod eficient;
- întreprinderile multinaționale ar trebui să se conformeze legilor în vigoare în țările în care își desfășoară activitatea; de asemenea, acestea sunt încurajate să se angajeze în acțiuni RSI și în procese de diligență;
- ONG-urile completează eforturile altor actori și joacă un rol-cheie în sporirea conștientizării cu privire la drepturile lucrătorilor și la denunțarea abuzurilor.

Date fiind complexitatea și riscurile copleșitoare evidente care implică acești actori-cheie, CESE pledează în favoarea platformelor structurate, transparente și favorabile incluziunii părților interesate, pentru a aborda astfel de probleme complexe.

4.2 Chestiunea măsurării statistice a fluxurilor comerciale și de investiții

CESE are ambiția de a evalua realitatea lanțurilor valorice globale și a lanțurilor de aprovizionare globale în termeni de valoare, creștere și locuri de muncă, precum și evoluțiile lor calitative recente. Acest lucru înseamnă colaborarea, de exemplu cu Eurostat și DG Comerț, privind datele disponibile colectate de OMC și OCDE. O mai bună înțelegere a noii organizări a comerțului internațional va conduce cu siguranță la noi propuneri cu privire la utilizarea instrumentelor tradiționale ale acordurilor comerciale și de dezvoltare, cum ar fi eliminarea tarifelor, convergența reglementărilor, un acces mai bun la achizițiile publice, norme comune de origine, consolidarea capacităților și ajutorul comercial.

4.3 Stimularea unei abordări cu adevărat integrate a UE în ceea ce privește, de exemplu, comerțul, dezvoltarea și politica de vecinătate

CESE sprijină disponibilitatea Comisiei Europene, exprimată în recenta comunicare privind politica comercială și de investiții a UE, de a utiliza ansamblul politicilor externe ale UE pentru a încuraja dezvoltarea durabilă în țările terțe, în special în țări în curs de dezvoltare precum Bangladesh, Vietnam, Myanmar⁽³⁴⁾, Cambodgia sau Laos, precum și în țări de pe alte continente, prin diverse instrumente. Aceasta ar trebui să includă capitole comerciale și de dezvoltare durabilă care urmează să fie incluse în ALS negociate în prezent și în viitoarele ALS, o mai bună legătură între politica comercială și ajutoare/consolidarea capacităților, promovarea unui comportament comercial responsabil în politica de investiții și dezvoltarea sectorului privat, proiecte specifice care vizează o mai bună respectare a standardelor de muncă, sprijinirea partenerilor sociali naționali în formare și seminarii de informare etc.

4.4 Propunerea de angajamente realiste

CESE are multă experiență în domeniul durabilității, participând la punerea în aplicare și la monitorizarea unor capitole specifice în ALS, implicarea într-o gamă largă de comitete ale societății civile care îi permit să propună un echilibru corect între cerințele legale necesare în domeniul drepturilor omului și ale lucrătorilor, transparența, lupta împotriva corupției și flexibilitatea necesară a întreprinderilor multinaționale pentru a organiza și a își dezvolta lanțurile de aprovizionare globale într-o manieră eficientă adaptată diverselor situații locale.

4.5 Promovarea de măsuri eficiente de prevenire

La nivel mondial, IMM-urile se implică tot mai mult în lanțurile de aprovizionare globale și există încă un potențial neexploatat semnificativ pentru acestea în acest sens. Prin urmare, CESE ar dori să promoveze mai bine unele instrumente concrete disponibile pe piață, deja încercate și testate de întreprinderi, care vor ajuta IMM-urile să se implice în gestionarea durabilă a lanțurilor lor de aprovizionare globale, inclusiv cartografierea furnizorilor, instrumente de autoevaluare, standarde și propuneri de clauze contractuale.

⁽³⁴⁾ De exemplu, Inițiativa pentru drepturile lucrătorilor din Myanmar (OIM, SUA, Japonia, Danemarca, UE).

4.6 Contribuția la crearea unei noi generații de audituri

Auditurile sociale au apărut în anii 1990 și au fost criticate atât din perspectivă tehnică (de exemplu, calificarea auditorilor, modalități de desfășurare a auditurilor, natura întrebărilor), cât și cu privire la aspectele de fond (evaluarea provizorie a unui furnizor, lipsa progresului sistemic și gradual, părți terțe responsabile de îmbunătățirea condițiilor sociale etc.). CESE ar dori să sprijine apariția unei noi generații de audituri care să acopere nu numai aspectele sociale, ci și pe cele de mediu și de guvernare, cu obiective mai ambițioase. Scopul final va viza înlocuirea chestionarelor standardizate cu diagnostice privind mai multe criterii specifice întreprinderilor individuale într-un lanț de aprovizionare global specific și introducerea unei proceduri solide de monitorizare cu sprijinul partenerilor sociali.

4.7 Inventarea unor instrumente eficiente de transparență pentru consumator

Summitul G7 din decembrie 2015 a salutat, de exemplu, instrumente practice cum ar fi aplicațiile pe dispozitive mobile, care îi pot ajuta pe consumatori să compare și să înțeleagă etichetele produselor sociale și de mediu.

CESE sprijină eforturile actuale ale UE pentru măsurarea și afișarea amprentei de carbon a anumitor categorii de bunuri de consum și este gata să promoveze cele mai bune practici naționale în domeniul etichetării ecologice, cum ar fi experimentul în etichetarea cu mai multe criterii de mediu desfășurat în Franța în perioada 2010-2013.

4.8 Sprijinirea programelor de consolidare a capacităților și alte inițiative care vizează promovarea dialogului social și abordările privind implicarea mai multor părți interesate

Performanța economică globală a întreprinderilor și respectarea principiilor decente de muncă sunt strâns legate de existența sindicatelor independente și a organizațiilor patronale, de calitatea dialogului social și de bunăstarea forței de muncă.

CESE sprijină „Programul privind condițiile mai bune de muncă”, conceput de OIM, al cărui scop este acela de a ajuta partenerii sociali locali să joace un rol eficient și să fie capabili să efectueze negocieri colective.

Inițiativele la nivel de sector, cum ar fi Acordul din Bangladesh privind incendiile și siguranța clădirilor în sectorul confecțiilor, îi pot mobiliza pe cumpărători, pe producători și sindicatele să elaboreze și să pună în aplicare o abordare cuprinzătoare și eficientă care să acopere întreaga industrie.

CESE sprijină, de asemenea, dialogul social intersectorial, inclusiv ACC/ACI. ACC/ACI existente s-au dovedit a fi un instrument important de promovare a drepturilor lucrătorilor în cadrul lanțurilor de aprovizionare globale. Dezvoltarea suplimentară sau aplicarea mai largă ar trebui totuși să țină seama de necesitatea de a păstra flexibilitatea atât în conținutul, cât și cea privind mecanismele de monitorizare a unor astfel de acorduri. Pe baza învățămintelor trase în ceea ce privește punerea în aplicare, partenerii ar trebui să depună eforturi și în vederea îmbunătățirii continue a acestora.

Bruxelles, 25 mai 2016.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS